

N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 9 maj 1900, kl. 12 midd.

Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5, i anledning af väckta motioner rörande utskänknings af vin och maltdrycker å lägerplatser.

Riksdagens Andra Kammare har, efter tillstyrkan af sitt andra tillfälliga utskott, med anledning af herr *W. Styrlanders* (n:o 158) och herrar *Joh. Sjöbergs* samt *J. Bengtssons* (n:o 170) motioner i ärendet, beslutat: att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t efter utredning taga i öfvervägande, huruvida ej utskänkning å lägerplatser af vin och maltdrycker må kunna varda förbjuden under sön- och helgdagar, utom vid måltiderna åt spisande gäster.

Sedan detta beslut, jemlikt 63 § riksdagsordningen, delgifvits Första Kammarerna, har denna för yttrande öfverlemnadt detsamma till sitt andra tillfälliga utskott.

Ut i den af herr *W. Styrlander* med instämmande af ett större antal ledamöter af Andra Kammarerna väckta motion föreslås:

att Riksdagen ville anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga den förändring i kongl. förordningen angående försäljning af vin, maltdrycker m. m., att rättighet till utskänkning af vin och maltdrycker å lägerplatser, äfven om den afser kortare tid än år, icke må beviljas under annan tid och utsträckning än den, som vederbörande kommunalstämma tillstyrkt; hvaremot

herrar *Joh. Sjöberg* och *J. Bengtsson* i Häradsköp i sin motion hemställa,

att Andra Kammarerna för sin del ville besluta, att Riksdagen i *Bih. till Riksd. Prot. 1900. 8 Saml. 2 Afd. 1 Band. 10 Häft. (N:o 10.)*

skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller om sådant tillägg till 9 § i förordningen af den 24 oktober 1885, att all utskänkning af vin och malt-drycker under sön- och helgdagar varder förbjuden vid läger eller andra vapenöfningsmöten.

Såsom stöd för sitt förslag anför herr Styrländer följande:

»Genom 7 § af gällande förordning angående försäljning af vin, maldrycker m. m. har en betydlig inskränkning gjorts i den genom § 5 af samma förordning kommunerna tillerkända sjelfbestänningsrätt i fråga om utskänkning af vin och maldrycker, i det att denna rätt fullständigt suspenderats, då det blir fråga om utskänkning af vin och maldrycker under kortare tid än år, i hvilket fall Konungens befallningshafvande har eusam beslutanderätt i frågan.

Att denna suveräna magt gent emot kommunerna, hvilken blifvit lagd i Konungens befallningshafvandes händer, icke alltid varit gagnelig, torde bäst bevisas deraf, att klagomål under längre tid försports från de kommuner, som mot sin vilja fått dylik utskänkning, hvilken särskildt å flere af våra lägerplatser skapat fullständiga ölkrogar, å hvilka icke allenast de värnpliktige, utan jemväl en större allmänhet fått tillfredsställa sitt begär efter rusdrycker.

Men ehuru kommunerna icke fått ha ett enda ord med, då det gäلت att bevilja dylika rättigheter, ja, ehuru dylika rättigheter till och med för utskänkning åt allmänheten beviljats, ehuru kommuner på det bestämdaste protesterat deremot, hafva kommunerna dock fått dragas med alla de oordningar och störande uppträden, som blifvit en följd af utskänkningen, hvilkens svåraste verkningar känts inom den del af kommunerna, som är belägen utanför lägerplatsen, och å hvilken del af kommunerna militärbefålet icke är ansvarigt för ordningens upprätthållande, utan der ordningen skall uppehållas af en landtpolis, som har ett vidsträckt distrikt att bevaka.

Särskildt har det förderfliga inflytandet af dessa lägerkrogar visat sig under sön- och helgdagar, då stora människoskaror samlas till lägren.

Och såsom ytterst sorgligt måste det ju betraktas, att, ehuru kommuner förut haft fullständigt förbud mot utskänkning af rusdrycker under sön- och helgdagar, i följd hvaraf sabbaten förflutit lugnt och stilla, efter lägerkrogarnas tillkomst fylleri, slagsmål och ogerningar af alla slag hört till ordningen för söndagarna.

Framför allt har det väckt allvarligt bekymmer inom flera sådana kommuner, att utskänkningen skall få omfatta jemväl den allmänhet, som icke är sysselsatt å lägerplatsen, samt att de klagomål, som hos Kongl. Maj:t anförts mot Konungens befallningshafvandes beslut om

dylik fri utskänkingsrätt, lemnats utan afseende, äfven om de klagande utgjorts af kommunala myndigheter.

Såsom betecknande för frågan kan ock omnämnas, att å åtminstone ett par af dessa lägerplatser en stor del, å en ända till 80 procent af stantruppen, petitionerat om utskänkningens borttagande, hvilket tyder på, att militärerna sjelfva inse, att det är ovärdigt för vårt land att inrätta krogar, der landets ungdom skall erhålla sin militära uppfostran.

Då man känner till, att innehafvarne af dylika utskänkingsrättigheter få betala ganska dyr afgift till regementena, och då man vidare vet, att dessa afgifter användas för regementenas behof, kan man ju å ena sidan icke förvåna sig öfver vederbörandes beredvillighet att tillstyrka dylika rättigheter jemväl beträffande utskänkningen åt allmänheten; men man kan å andra sidan icke värja sig från den tanken, att kommunerna vore mera skickade att afgifva yttrande öfver ansökningarna än vederbörande regementschefer.

För min egen del har jag visserligen den åsigten, att det skulle vara lika lätt att från lägerplatserna borttaga utskänkningen af vin och maltdrycker som det var att borttaga brännvinsutskänkningen, men då den allmänna meningen icke ännu torde vara mogen för en dylik åtgärd, vill jag inskränka mig till att föreslå sådana åtgärder, som redan nu torde ha en stark opinion för sig, och hvilka kunna sammanfattas i den grundsatsen, att ingen kommun skall kunna påtvingas en krog.

Herrar Sjöberg och Bengtsson anföra som skäl för sin hemställan, att då denna vid 1897 års riksdag vann Andra Kammarens bifall, och sedan dess så många intyg från skilda orter af landet kommit dem till del, hvilka alla samstämmigt angåfvo de stora olägenheter, dessa utskänkingsställen förorsakade, i synnerhet å sön- och helgdagar, på lägerplatserna, så vågade de på grund deraf samt af de skäl, som i motionen 1897 andragits, å nyo framlägga den.

Andra Kammarens utskott, som omnämner, att det fått sig meddelade åtskilliga handlingar, afsedda att styrka befintligheten af de i motionerna omnämnda missförhållandena, yttrar sig i ärendet sålunda:

»Med erkännande af den behjertansvärda afsigten med herr Styrlanders motion, tror dock utskottet ej, att de af motionären anförda förhållandena böra betinga en sådan ändring i gällande lagstiftning, som motionären åsyftar. En naturligare konsekvens af det resonnement, hvarmed motionären inleder sin framställning, hade varit ett förslag om inskränkning under sön- och helgdagar af den ifrågavarande utskänkningen. Utskottet förmenar ock, att den rätt, som motionären

vill medgifva de kommunala myndigheterna att bestämma öfver utskänkningen å lägerplatserna, skulle med hänsyn dertill, att de särskilda truppförbanden få anses som en kommun i kommunen, vara olämplig och kunna föranleda till högst olika bestämmelser för olika läger samt vålla förvecklingar och svårigheter för truppförbanden.

Den rätt, som i nu berörda hänseende möjligen skulle kunna inrymmas åt kommunerna, vore, enligt utskottets mening, att de med hänsyn till den olägenhet, som ovedersägligen af ifrågavarande utskänkning i vissa fall vållas densamma, lemnades tillfälle att yttra sig öfver ansökningar om dylik utskänkingsrätt samt föreslå åtgärder till dessa olägenheters förekommande.

Emellertid torde det, som i motionerna framhålles, vara ostridigt, att oordningar förekommit på och vid en del lägerplatser och att, om också dessa oordningar ej ensamt vållats af utskänkningen från marketterierna, densamma dock ej varit utan all skuld dertill.

I synnerhet torde detta vara förhållandet under sön- och helgdagar, då en större mängd civila besökare samlas å meranämnda platser. Särskildt å sådana dagar vore det helt visst en ej ringa fördel, om serveringen af vin och maltdrycker endast vore tillåten vid måltiderna åt spisande gäster.»

Utskottet har ock aftryckt och vidfogat sitt betänkande de af kommunalnämnden i Sollefteå till Kongl. Maj:t den 20 juli 1899 anförda besvär öfver en af Konungens befallninghafvande i Vesternorrlands län den 24 april gifven resolution och ett landshöfdingsembetets den 23 juni samma år meddeladt utslag, af hvilka besvär framgår: att kommunalnämnden sökt utverka, det samma inskränkning, som med afseende å utskänkingsrörelsen föreskrifvits vid trängbevaringslägret derstädes, att nemligen vin- och maltdrycksförsäljning ej finge ega rum till allmänheten, utan blott till befäl och bevaring, jemväl måtte bestämmas för försäljningen å Vesternorrlands regementes mötesplats; men att, ehuru nämnden vitsordat, det »begäret till omåttligt förtärande af vin och öl tilltagit i sådan grad, att följderna deraf syntes vara jemförliga med omåttligt bruk af bränvin» samt att den ifrågavarande lägerkrogen anlidades af »mångtaliga hopar från när och fjerran belägna socknar» med fylleri, slagsmål och andra oordningar i släptåg, de underdåniga besvären ändock icke tillvunnit sig afseende. Utskottet finner häraf styrkt, att någon inskränkning i utskänkningen å lägerplatserna med nuvarande lagstiftning ej vore lätt att vinna och framlägger af denna anledning sitt sedermera af Andra Kammaren bifallna, ofvan återgifna förslag.

Första Kammarens utskott har icke kunnat undgå att bemärka den dunkelhet, som röjer sig i sagda förslag och som omöjliggör hvarje bestämd öfvertygelse om dess verkliga innebörd.

Om ledning vid dess tydande sökes af det åberopade besvärsmålet, skulle det ligga närmast till hands att förmoda, det afsigten dermed vore att få till stånd en allmän bestämmelse, hvarigenom å lägerplatserna befintliga utskänkingsrörelser förbjödos att försälja vin och maltdrycker åt andra än befäl och manskap, hvadan de således icke skulle ega rätt att utskänka dessa drycker åt den allmänhet, som under sön- och helgdagar kunde besöka lägerplatserna, derest icke dessa besökande såsom spisande gäster jemväl sagda dagar der intogo sina måltider. Men righeten af denna tolkning måste dock betviflas, enär med en sådan bestämmelse föga eller intet i sak skulle vara vunnet. Den besökande allmänheten drages i de flesta fall till lägerplatserna af sin önskan att träffa sina bekanta bland manskapet; och bibehölles detta vid rätten att, oberoende af måltid, få köpa förberörda drycker, skulle den nämnda bestämmelsen blott åstadkomma, att de besökandes inköp ombesörjdes af dessa deras bekanta bland manskapet.

Skulle åter meningen med Andra Kammarens ifrågavarande beslut vara, att utskänkning af vin och maltdrycker å lägerplatser under sön- och helgdagar icke alls finge ifrågakomma, utom vid måltiderna åt spisande gäster, bland hvilka således jemväl befäl och manskap måste inräknas, lärer häraf kunna föränledas förhållanden, hvilka visst icke torde böra anses lämpliga och säkerligen heller icke varit af motionärerna afsedda. Efter hvad utskottet fått sig meddeladt, förekommer icke någon öldrickning vid manskapets måltider, utan utspisas vid dem blott den af kronan åt dem bestämda proviant. Men skulle den af Andra Kammarer beslutade skrifvelsen till Kongl. Maj:t aflåtas, torde knappt kunna undvikas, att den må uppfattas såsom en otvetydig tillåtelse för truppen att till sina måltider under sön- och helgdagar från marketenterierna inköpa öl; och dermed vore det ock lemnadt i dess skön att förvandla sin matsal till en ölkrog just de dagar, då motionärerna lifligast önskat få lägerkrogarnes ölutskänkning alldeles förbjuden.

Redan i den ovisshet, som måste råda om verkliga meningen med Andra Kammarens beslut, har utskottet måst se ett afgjordt hinder för tillstyrkande af något instämmande deri. Men utskottet har deremot icke ett ögonblick varit tveksamt om den stora vigten af att rättelse snarast möjligt åstadkommes i de missförhållanden, som framkallat motionerna. Skall fosterlandsvännens förhoppning om svenska folkets villighet att för sitt lands försvar åtaga sig en utsträckt värnpligt kunna vänta snart

förverkligande, måste folket vinna den öfvertygelsen, att de platser, dit dess söner samlas för att vinna utbildning för detta syfte, äro omhägnade af sedlig tukt, och att intet underlåtes af det, som kan göras för att skydda de unga mot frestelse och fall. Främsta pligten i detta afseende måste åligga vederbörande militärbefäl; och utskottet hyser den fasta öfvertygelsen, att derest krigsstyrelsen med det allvar, sakens vigt påfordrar, fäster arméfördelningschefernas uppmärksamhet på nödvändigheten af att ifrågavarande missförhållanden genom allvarligt ingripande och välbetänkta anordningar afhjelpas eller förekommas, skall ock visa sig, att de nu öfverklagade anledningarna till missnöje med marketenterirörelsen å lägerplatserna verkligen också kunna öfvervinnas.

På de redan anförda skälen finner sig emellertid utskottet icke kunna undgå att hemställa,

att Första Kammaren icke måtte biträda Andra Kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 9 maj 1900.

Å utskottets vägnar:

SIGFRID WIESELGREN.